LECTURA

Scînteia

JURNALUL ROMÂNIEI 1989 – ACUM DOUĂZECI DE ANI

Numărul 34 | Sâmbătă, 7 februarie 2009 – Marți, 7 februarie 1989 | DISTRIBUIT ÎMPREUNĂ CU JURNALUL NAȚIONAL

FILE DIN ISTORIA SCÎNTEII

Conținutul oficiosului Partidului a fost atent controlat de Secretariatul CC, iar în situații deosebite, la ore târzii din noapte, Gheorghiu-Dej sau Ceaușescu decideau asupra unor materiale și formulări. Foto: AGERPRES

Presa românească a intrat pe făgașul „tipului nou" începând cu 1944. Foile comuniste interbelice, care apăreau în două pagini, din când în când, înșelând vigilența Siguranței și a cenzurii și fițuicile de front, editate de diviziile roșii „Tudor Vladimirescu" și „Horia, Cloșca și Crișan", au devenit treptat istorie. Copiind titlul „Iskrei" și modelul „Pravdei", s-a publicat în România Scînteia, oficiosul PCR, începând cu toamna lui 1944. În scurt timp, secondat de România liberă, adaptat la rându-i noilor vremuri, a devenit ziarul „pe linie ideologică" cu cel mai mare tiraj.

Poveşti de gangster

Începuturile Scînteii sunt demne de scenariul filmelor cu gangsteri. Mărturii despre această perioadă datorăm lui Silviu Brucan, fiind consemnate la 8 noiembrie 1989 de ofițerul care îl supraveghea. „Eu am lucrat la redacția ziarului Scînteia, care funcționa în acele vremuri în actualul imobil unde se află Miliția Capitalei, i-a spus atunci Brucan „paznicului" său. Aveam redacția ziarului sus, la etajul 4. Eram înarmați cu pistoale Bereta, cu care, de regulă, ne antrenam duminica în poligon, iar la intrarea în redacție aveam instalată o pușcă mitralieră. (...) Lucram mult și cu plăcere la redacția ziarului. Eram unul dintre cei mai buni secretari de redacție. Programul de muncă se prelungea până la 2-3 noaptea, când ne culcam pe jos. Ne reluam activitatea după două-trei ore de somn; ne sculam și mergeam într-un așa-zis control pe la chioșcurile de difuzare a presei, pentru a vedea cum veteranii de război – pentru că în general aceștia erau vânzători la acele chioșcuri – distribuie presa noastră."

Dej corecta editoriale

La finele războiului mondial, activitatea ziarului a intrat în normalitate. S-a renunțat la pistoale, păstrându-se „linia ideologică". Bârfele și cancanurile de altădată, știrile senzaționale din presa „burgheză" au lăsat locul articolelor preponderent politice și economice. Subiectele zilei erau demascarea chiaburilor, înființarea gospodăriilor colective, realizările de plan și muncile agricole. Conducerea de partid și de stat verifica cu atenție conținutul ziarelor. Redacția Scînteii nu aparținea de Secția de Propagandă, ci era subordonată Biroului Politic și Secretariatului CC și primea indicații direct de la Gh. Gheorghiu-Dej. Uneori, și de la Ana Pauker, pe teme de relații externe. Iosif Chișinevschi și Leonte Răutu erau responsabili de „ținuta" ideologică a ziarului. Secretariatul CC controla atât articolele de fond, cât și informațiile secundare. De multe ori, în toiul nopții, prin telefon, Gheorghiu-Dej dădea „bunul de tipar" al editorialelor scrise prin rotație de unul dintre redactorii Sorin Toma, Ștefan Voicu, Silviu Brucan, Nestor Ignat și Traian Șelmaru.

„Nu o dată noi, „scînteiștii", am invidiat libertatea mai mare de mișcare a celor de la România liberă. Calitatea la care m-am referit a Scînteii (de oficios al PCR, – *n.n.*) impunea redactorului-șef și întregii redacții o rigurozitate extremă în formularea și respectarea liniei politice a conducerii partidului."

„Activul presei de partid", sub tirul criticii

Despre neajunsurile ziarului de căpătâi al presei românești după 1948 aflăm informații din documentele de arhivă. Din acestea reiese că, în ciuda tirajului de 700.000 de exemplare, activitatea redacției îi nemulțumea pe mai-marii partidului în 1951. În acel an, la „ceas aniversar", căci se împlineau 30 de ani de la înființarea PCR, Biroul Politic a pus în discuție „activul presei de partid". În prezența lui Gh. Dej, Ana Pauker, Iosif Chișinevschi, Alexandru Moghioroș, Gheorghe Apostol, Emil Bodnăraș ș.a., ziariștii Sorin Toma, Silviu Brucan și Ștefan Voicu au dat socoteală pentru „carențele teoretice". Din discuții, la care s-au angajat toți membrii Biroului Politic, a reieșit că Scînteia ratase mai toate misiile încredințate. Nu se remarcase în combaterea imperialismului, în munca de agitație și propagandă, iar lupta împotriva risipei și vigilența împotriva „uneltirilor chiaburești" fuseseră neglijate. Nici campania pentru înființarea gospodăriilor colective nu s-ar fi bucurat de sprijinul presei, i-a urecheat atunci Gheorghe Gheorghiu-Dej pe ziariști. Datoria de a face autocritica redacției i-a revenit lui Sorin Toma. Conform obiceiului comuniștilor de pretutindeni, și-a pus cenușă în cap, recunoscând lipsurile. Printre rânduri, a punctat și câteva realizări. „S-au scris articole de fond, grafice, reportaje, schițe, lozinci cu privire la entuziasmul patriotic în legătură cu Planul, cu întrecerile socialiste, a spus Sorin Toma. Am publicat scrisori, corespondențe de la oamenii muncii. În general s-a uzat de un arsenal mai larg, din experiența presei sovietice." Pe alocuri, redactorul-șef al Scînteii s-a ținut tare în fața mai-marilor partidului. În chestiunea „demascării chiaburilor", bunăoară: „în ce privește problema dacă în demascarea chiaburilor în timpul campaniei agricole n-am împins lucrurile ca să se sară peste cal, eu cred că n-am făcut aceasta și că în general în chestiunea chiaburilor noi am rămas nu călare, ci dincoace de cal. N-am împins la devieri".

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALUL ZILEI

Criticat din toate părțile, lui Ceaușescu nu-i mai rămăsese decât să apese pedala „luptei pentru pace".

Una caldă, una rece

La începutul lui februarie, agenda internațională a oferit un nou prilej ca regimul de la București să agite steagul pacifismului. În 7 februarie, la Geneva începeau lucrările unei noi sesiuni a Conferinței pentru Dezarmare, iar printre cele 40 de state participante s-a numărat și România. Cine conducea delegația noastră și cine făcea parte din ea, presa centrală de la București nu mai informează. Conform mandatului încredințat de „conducerea superioară de partid și de stat", partea română era abilitată să susțină realizarea concomitentă a dezarmării nucleare și chimice și lichidarea tuturor mijloacelor de distrugere în masă. Situația României nu era deloc roz. Cu o zi înainte, în același oraș – Geneva –, debutase a 45-a sesiune anuală a Comisiei pentru drepturile omului a ONU.

(Continuare în pag. a II-a)

Sorin Toma, primul redactor-şef: „Dacă ar fi a doua tinerețe..."

Sorin Toma are în prezent 95 de ani și trăiește în Netanya (Israel) din 1980, când a emigrat cu soția și fiul său. Între 1946-1960 a lucrat la Scânteia. Vreme de 13 ani a fost redactorul-șef al oficiosului partidului și component al CC al PCR (1949-1960).

Din bogata sa producție jurnalistică, în memoria colectivă a rămas doar ca autorul articolului de defăimare a poetului Tudor Arghezi publicat la începutul anului 1848. Un articol utilizat excesiv în scopul „alinierii" scriitorilor și artiștilor la comandamentele partidului, „demascării" tarelor stalinismului și, deopotrivă, în retorica post-comunistă. Fusese, de altfel, ca orice articol important din „Scînteia", un material scris la comanda superiorului de partid. Biografia lui Sorin Toma este reprezentativă pentru istoria partidului comunist și rescrierile sale. S-a născut în 1914 (București) și a intrat în PCR în 1933. Pentru activitate comunistă a fost dat afară din facultatea de matematică unde era student. După cedarea Basarabiei (1940) a rămas în URSS. Reușind să supraviețuiască pe teritoriul ucrainean sub ocupație nazistă, a revenit în România împreună cu „eliberatorii sovietici". În 1960 a fost exclus din partid și „trimis la munca de jos" ca „simplu" redactor. I se reproșa tocmai supraviețuirea în Ucraina sub ocupație nazistă. Decizia de reproducere a „compoziției etnice a națiunii" în structurile de conducere ale partidului provocase valul de „epurări" care a întrerupt și cariera lui Sorin Toma.

În 1989 s-a manifestat publicistic împotriva lui Ceaușescu. A publicat cartea memorialistică „Privind înapoi. Amintirile unui fost ziarist comunist" (Compania, București, 2004).

În urmă cu doi ani l-am intervievat, pentru Jurnalul Național, pe fostul redactor-șef al Scînteii despre anumite personaje și momente din istoria PCR în ilegalitate. Cunoștința noastră a favorizat și consemnarea amintirilor despre Scînteia ce urmează.

(Continuare în pag. a III-a)

JURNALE PERSONALE

7 FEBRUARIE

Un grup de ziariști a tipărit manifeste sau un ziar clandestin, la Casa Scînteii. Sunt de la România liberă, Petre Mihai Băcanu, Anton Uncu, Mihai Creangă și încă unul. Cu complicitatea unui maistru tipograf. Pe 26, am aflat dimineață. Și am spus cuiva, dar nu se aude nimic. Stau fixat pe radio. Aproape două săptămâni, și nimic.

Stelian Tănase, Acasă se vorbește în șoaptă. Dosar & jurnal din anii târzii ai dictaturii, Compania, 2002, p. 66

Citesc aproape toate revistele pentru a mă ține la curent cu mersul „tacit" al literaturii, și cam atât. Doar în ele mai poate fi întrezărit pulsul viu al spiritualității noastre. Deși discret, el sugerează existența unor noi forțe creatoare care, în ciuda puținelor mijloace care le stau la îndemână, se afirmă treptat. Diversele promoții de tineri, sprijinindu-se reciproc, se impun atenției prin texte interesante și valoroase, anunțând orientări inedite.

Victor Felea, Jurnalul unui poet leneș. Ianuarie 1955-martie 1993, Ediție îngrijită de Lidia Felea, Editura Albatros, București, 2000, p. 719

Mă scol la ora 5 să pot face o băiță. O deranjez pe Diana, care e foarte sensibilă la cele mai mici zgomote. Vio și mamița n-au probleme. E zi metodică. Ascult emisiunile pierdute aseară: „Tinerama" și „Actualitatea". Despre Doina Cornea, despre o asociație internațională, în Belgia, care și-a propus să adopte... sate românești pentru a le salva de la „sistematizare"! Satul cutare din Olanda adoptă satul cutare din România, îi acordă sprijin material, îl vizitează, îl susține. Există și orașe doritoare de asemenea relații.

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALUL OMULUI SIMPLU

„Fură tata, fur şi eu, fură şi copilul meu"

Tot în 1989, cred că prin vară, m-am oprit la o cofetărie goală, unde se mai vindeau cel mult biscuiți vârtoși și fără nici un fel de gust. Biroul șefei avea ușa larg deschisă, pentru că era zăpușeală. Pe când intram, am văzut că vânzătoarea intră în birou cu o lădiță cu lămâi. Am așteptat să se întoarcă și am avut naivitatea s-o întreb dacă au adus lămâi. „Care lămâi, dumneata visezi?! N-ai văzut că erau mere?!" Am plecat, cum se zice, cu coada între picioare, privind încă o dată în biroul cu pricina, unde lămâile se vedeau perfect printre foițele de ambalaj.

Se ajunsese în 1989 la situația degradantă în care o diplomă de inginer sau din alte domenii să nu valoreze doi bani. Dacă lucrai în comerț, erai om făcut. Statutul de vânzătoare la alimentara sau de aprozăreasă era invidiat și devenise net superior altor ocupații. Nici celelalte sectoare comerciale nu erau de lepădat. Se crease un lanț clandestin care funcționa în virtutea principiului: mă servești și te servesc. Puțina marfă primită se distribuia între vânzătoare, pentru ca acestea să-și achite obligațiile sau să-și asigure niște servicii. În felul acesta, ajunsesem să cumpăr săpun și deodorant pe sub mână de la raionul de ciorapi. Combinatul a furnizat Partidului multe cadre de nădejde, printre care și o junică cu puțină carte, dar cu mult tupeu, care, după ceva pospaiideologic la o școală de partid, a ajuns secretară cu problemele comerciale pe municipiu. Drept urmare, cu toate restricțiile, nu mai putea circula nici 200 de metri prin oraș fără Dacia neagră, fapt ce-i permitea să țopăie și iarna în pantofi albi, cu toc de 10 cm. Cred că nu greșesc spunând că și genul acesta de făloșenie nesimțită ne-a „ajutat" să-i urâm și mai mult pe Ceaușești. Aveam la parterul blocului un șofer al unei Dacii negre a vreunui activist. Ajuns acasă, descărca din portbagaj, în văzul lumii, tot felul de lucruri care nu se găseau în comerțul pentru prostime.

(Continuare în pag. a II-a)

Părintele Patriarh Teoctist, la 74 de ani

La 7 februarie 1989, la Palatul Patriarhal din București era sărbătoare. Nu una religioasă, ci una petrecută discret: aniversarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist. Cum și-a serbat Patriarhul cei 74 de ani am aflat de la diaconul lui de atunci, părintele Mihai Hau, astăzi preot la Biserica Sf. Ilie Rahova. „S-a făcut o slujbă de Te Deum în holul reședinței patriarhale la care au particpat puține persoane. A fost Episcopul Roman Ialomițeanul, pe atunci vicar patriarhal, care a și rostit un cuvânt de felicitare, au mai fost prezenți câțiva episcopi, doi-trei stareți din mănăstirile din apropiere, personalul din administrația patriarhală și din Arhiepiscopia Bucureștilor, profesori de la Facultatea de Teologie și Seminarul Teologic din Capitală.

Părintele Patriarh Teoctist nu avea obiceiul să invite pe nimeni de ziua lui, cine voia, venea nechemat și era primit cu drag. În general, oamenii îi aduceau flori, pentru că îi plăceau foarte mult. Probabil vizita la Vatican din ianuarie făcuse să-i crească „acțiunile" în ochii autorităților, și de aceea la aniversarea sa din acel an a venit să-l felicite și Ion Cumpănașu, reprezentantul Cultelor. Oaspeții întâistătătorului au fost serviți cu vin și plăcintă de dovleac. El însuși nu a băut decât o jumătate de pahar, niciodată nu bea un pahar întreg", și-a amintit părintele Mihai Hau.

Patriarhul Teoctist și-a petrecut cu discreție sărbătorirea celor 74 de ani

Daniela SONTICĂ

CALENDAR

7 februarie (marți)

Soarele a răsărit la 7:27, a apus la 17:33

Luna a răsărit la 8:07, a apus la 19:12

Sărbătoare creștină: Sfântul Partenie, Episcopul Lampsacului.

S-a întâmplat la 7 februarie 1989

● Președintele Statelor Unite, George Bush, era îngrijorat de creșterea ratei criminalității în capitala Washington. Declarația a fost făcută prin intermediul purtătorului de cuvânt al Casei Albe, Marlin Fitzwater.

● Cea mai ridicată temperatură pentru luna februarie din ultimii 111 ani s-a înregistrat în capitala Norvegiei. Mercurul termometrelor s-a ridicat la 13,6 grade. De obicei, asemenea temperaturi se înregistrau la sfârșitul lunii aprilie. Un „record" similar a fost consemnat în 1878.

● Ceața și poleiul au îngreunat viața în regiuni întinse din sud-estul Turciei. Din cauza intemperiilor și-au pierdut viața trei persoane.

Ramona VINTILĂ

CARICATURA ZILEI

Agenda Elenei Ceaușescu

Nu trece, iarna, zi fără ședință! Scârțâie toate mecanismele „aparatului de partid" în opintirea grea a asamblărilor sarcinilor de plan cu realizările, contractelor de export cu livrările, convertirea vagoanelor pline cu grâu ori garnituri de mobilă în ratele și dobânzile bancare lunare. Între orele 16,25–17,10, în „sălița" dintre cabinetele 1 și 2 s-a ținut, prezidată de Nicolae Ceaușescu, ședința despre normativele de stocuri pe anul 1989.

„Tovarășul" e „patronul" țării acesteia (cum îl va numi mai târziu șeful cancelariei sale, Curticeanu). Ca să-i ascundă accentuarea bolilor și neputinței, din „tovarășă de viață" ea a devenit paznicul, porunca, ochii și urechile lui. Legătura dintre Cabinetul 1 și 2 nici măcar nu mai e ca între vasele comunicante. Nimeni nu știe ce-i șoptește un altul Tovarășei și cum va ajunge, prin judecata și vocea ei, la Tovarășul. Când critică el pe cineva în ședință, cu mai multă virulență Elena Ceaușescu preia admonestările. Apoi, în biroul ei, face și desface nodurile treburilor: între patru ochi – să nu știe stânga ce face dreapta – întreținând angoasa și secretomania din vremea ilegalității.

Primirile la Cabinetul 2 au început la 9:25 și s-au încheiat la 18:25.

Cel mai mult au stat șeful cancelariei Silviu Curticeanu (în două rânduri – 9:25-9:45 și 11:40-12:15) și Emil Bobu (între 12:20-12:40 și 18:07-18:25). Cel mai puțin (două minute), Poliana Cristescu.

Întâlniri mai deosebite par să fi fost cu ministrul de Interne Tudor Postelnicu, cu ministrul Apărării Naționale Vasile Milea și cu guvernatorul Băncii RSR Florea Dumitrescu. Cel din urmă va fi, ca și alți finanțiști, curând retrogradat vicepreședinte la CEC.

Șeful de cabinet a înregistrat și două nume improprii feței vizibile a „vieții de partid" – P. Nicolau și V. Ciobanu. Presupunem că sunt reputații specialiști în reumatologie ai vremii. O supăra și pe Elena Ceaușescu reumatismul și o dureau, ca pe oricare om bătrân, picioarele!

Lavinia BETEA

Pagini realizate cu sprijinul AGERPRES

File din istoria Scînteii

(Urmare din pag. I)

Constantin Mitea, fost redactor șef la Scînteia, era, în 1989, consilier responsabil cu presa al lui Nicolae Ceaușescu, Foto: AGERPRES

„De ce nu ne interesăm și de ziariști?“

Greutățile breslei gazetarilor erau necunoscute conducerii de partid. Din informarea lui S. Toma a reieșit că Scînteia voia, dar nu avea cu cine. În țară erau puțini corespondenți locali, mulți șicanați de secretarii organizațiilor de partid din teritoriu. Pentru specializare în domeniu existau un curs „scurt“ de patru luni și o secție de presă la școala Jdanov.

La gazetă erau invitați să scrie muncitori și țărani, dar, de cele mai multe ori, articolele lor trebuiau rescrise. Din lipsă de spațiu, doar 3% din cele 57.000 de scrisori de la „oamenii muncii“ au fost publicate. Existau totuși și motive de mândrie, credeau cei de la Scînteia. În ultimul an, ziarul ajunsese la un tiraj de 700.000 de exemplare!

Prea puțin, credea însă Ana Pauker, care a trasat și misiunea ziarului Scînteia. „Linia generală a Scînteii e o linie politică justă și are caracter internaționalist și caracter de gazetă a unui partid care construiește socialismul, este o gazetă ce are corespondenți din masă, se bagă în toate problemele de construcție, de cultură, de educație, de învățământ, de viață de partid.“ Chiar și macheta ziarului o nemulțumea pe cea supranumită „Passionaria românilor“. Titlurile și distanțele dintre titlu și text erau prea mari, subtitlurile dispăruseră, iar „reclamele luminoase“ lipseau, credea Ana Pauker.

Pe Ștefan Voitec, în schimb, îl deranja cronica literară de pe ultima pagină. „N-ar fi bine să facem o pagină de ideologie și probleme teoretice sau practice privind comerțul, cooperația, a conducătorilor de magazine etc.?“, a întrebat atunci fostul socialist, „convertit“ la comunism după 1948. L-a contrazis imediat Teodor Iordăchescu, și el un tovarăș de drum de nădejde al comuniștilor, care a sugerat rubrici periodice fixe, în care să fie tratate subiecte de ideologie, știință, literatură, artă, filozofie.

Concluzia a tras-o, ca-ntotdeauna, Gheorghiu-Dej. După ce a expus bunele și relele Scînteii, secretarul general s-a preocupat și de soarta gazetarilor. „Profesia de ziarist nu e o jucărie. Trebuie făcut și pentru dânșii ceva. Ne interesăm de industrie, de tot felul de ramuri, de ce nu ne interesăm și de ziariști?“

Ce să se facă, Dej nu a mai zis. Nici ceilalți participanți la ședință nu au menționat. Dar ziariști „pe linie ideologică“ erau tot mai mulți în România la acea dată. Fiecare Județeană de partid publica propria gazetă, după „chipul și asemănarea“ Scînteii. Cele mai multe, apărute în 1948, au fost botezate sugestiv: Flacăra Roșie (Arad), Secera și Ciocanul (Argeș), Steagul Roșu (Bacău), Făclia (Cluj), Drumul socialismului (Hunedoara), Zori Noi (Suceava). Altele, precum înainte din județele Dolj și Brăila, aminteau de gazeta interbelică comunistă omonimă.

Un „dezgheț“ ratat

Prin 1958-1959, sub impactul suflului nou impus de N. Hrușciov, Scînteia s-a adaptat și ea vremurilor. Redactorii au propus atunci preluarea modelului cotidianului Izvestia de la Moscova, cu subiecte diversificate, inclusiv de politică externă, cultură, viață cotidiană. S-a apelat mai des și la scriitori, în timp ce corespondenții locali au căpătat curaj, semnalând abuzuri.

„În ultimul sfert al deceniului '50, mi-au deșteptat tot mai mult interesul inovațiile îndrăznețe introduse în ziarul Izvestia (oficiosul sovietic pe linie de stat), pe care îl conducea talentatul ziarist Adjubei (ginerele lui Hrusciov), a declarat Sorin Toma într-un interviu acordat în exclusivitate ziarului nostru. Pe scurt: o mare diversitate a tematicii, spirit neconformist, stil viu, neșablonard. M-am dus la Moscova să stau de vorbă cu Adjubei. Nu am fost decepționat. (...) Reforma propusă, intitulată prudent Acțiunea pentru publicistică, își propunea să combată osificarea, cenușiul în presă (inclusiv poleirea realității și ceea ce era, dar încă nu se numea „limba de lemn“). Timp de un an (aproximativ din noiembrie-decembrie 1958 până în aprilie 1960), redacția noastră, completată cu noi cadre, a înaintat cu bune rezultate pe această cale.“ Totul s-a terminat o dată cu demiterea lui Sorin Toma din conducerea ziarului.

Mai târziu, conținuturile s-au diversificat, dar linia s-a păstrat aceeași. Macheta-robot a unui ziar județean în 1989 conținea pe prima pagină evenimentul politic la zi, precum și fapte din întrecerea socialistă, reportaje despre materialele refolosibile, foto reportaje, articole cu succesele oamenilor muncii din industrie, agricultură, investiții. Pe pagina următoare se trecea în revistă activitatea sportivă și culturală – Festivalul Național „Cântarea României“, lansări de carte, expoziții –, dar și a organizațiilor de masă și obștești (sindicat, UTC, FDUS, pionieri). Subiectele „edilitar-gospodărești de interes obștesc“ și „viața de partid“ monopolizau adesea a treia pagină a ziarului, în timp ce ultima pagină era dedicată actualității internaționale și micii publicități. Trimestrial, ediția de miercuri „găzduia“ pagina femeii sau pagina tineretului. Lunar se făcea loc și rubricii „Autoconducerea muncitorească și autogestiunea“. Vinerea, se publicau anchete și reportaje cu tematică socială, precum „Civica“, „Raidul nostru“, „Pe urmele materialelor publicate“, „Pe șleau“.

Florin MIHAI

JURNALUL OMULUI SIMPLU

„Fură tata, fur și eu, fură și copilul meu“

(Urmare din pag. I)

În preajma Paștelui a coborât din mașină cu câteva cofraje de ouă. Văzându-l, o vecină mai curajoasă l-a întrebat ironic dacă și-a luat „cota de ouă“. Tipul s-a întors, a trântit cu călcâiul portiera și i-a răspuns scurt: „M-am ouat!“. În blocul vecin locuia șoferul directorului de la Avicola. Un târlete cu blugi de catifea raiată și tot felul de geci care nu erau de găsit prin magazinele comerțului nostru socialist.

Venea ziua-n amiaza mare cu o furgonetă roșie, din care scotea saci cu pui, pe care abia reușea să-i târască în casă. Asta în timp ce presa locală făcea mare tapaj pe seama unui preot bătrân, în cămara căruia se găsise „fabuloasa“ cantitate de vreo 10 sau 15 sticle de 0,5 l cu ulei.

Întâmplător, am surprins o convorbire telefonică în care nevasta primarului, o simplă laborantă, aciuată la CTC, ca nu cumva să lucreze în schimburi, își întreba cu insistență nepotul, care încă nu știa să vorbească bine, dacă a păpat în ziua aia banane. În respectivul birou lucrau femei care aveau și ele copii sau nepoți. Cu ce suflet ascultau astfel de convorbiri?

O colegă de birou a venit într-o dimineață disperată și, cu lacrimi în ochi, ne-a povestit că fetițele ei au văzut în balconul unui procuror care locuia sub ei o ladă cu portocale și banane și nu pot înțelege de ce nu li se cumpără și lor.

Muncitorii se descurcau mai ușor. Mai toți aveau gospodării sau rude la țară și mulți își descopereau neamuri prin rețeaua comercială. Cei care nu aveau surse de aprovizionare erau mai ales cei cu diplome și, adesea, cu funcții. Nu o dată se vedeau puși în postura ingrată de a primi, de nevoie, plocoane comestibile, în schimbul unei angajări sau schimbări a locului de muncă.

Se mai practica un soi de schimb interjudețean. Dacă, de exemplu, plecai în delegație la Suceava, duceai cât mai multă hârtie igienică, produsă pe plan local, iar colegii de acolo pregăteau cât mai multe pachete cu detergent fabricat la Fălticeni – un soi de Dero care mai mult împuțea rufele decât le spăla. Nechezolul venea de la colegii din București, ciorapii veneau cu un delegat de la Sibiu, pe bani, dar și contra unei sticle de hipoclorit sau a unui snop de pungi din polietilenă.

Cota lunară de benzină de 20 de litri fiind insuficientă, se fura noaptea benzen într-o veselie, punându-se în pericol nu doar zona industrială, ci și întregul oraș.

I-o fi venit lui Ceaușescu ideea că prin exportul masiv de alimente împușcă doi iepuri deodată – plătește datoria externă în timp-record și ne joacă pe degete cum poftește? Greu de spus, dar știut este că foamea îl poate determina pe om să comită multe fapte abominabile, inclusiv acte de canibalism. La noi, lipsa alimentelor a produs nu atât revoltă, cât a deschis apetitul pentru furt, șperț și alte soiuri de învârteli necurate. Românii au pierdut respectul pentru preceptele morale nu doar pentru că li s-a îngrădit accesul spre biserică, ci și pentru că au fost obligați să se descurce prin orice mijloace și, de cele mai multe ori, conform zicalei: „Fură tata, fur și eu, fură și copilul meu“

Ana DELNEA

JURNALE PERSONALE

(Urmare din pag. I)

Se face vorbire în legătură cu datoriile noastre „externe“ care vor fi achitate cu un sacrificiu colosal, dar cu nimic nu ni se va îmbunătăți soarta, fiindcă nu câștigăm nimic, iar agricultura va fi înghițită de industrie și alte proiecte faraonice și paranoice, potrivită numai cu politici falimentare... Diana pleacă la școală, Vio în oraș să vadă ce nu mai e prin urbea noastră cea mult luminoasă. Onea vine să mă angajeze pentru o recenzie la Paul Anghel. N-am nici un pic de timp, iar dom' Paulică e cam proletcultist și-mi repugnă treaba asta... îi răspund lui Oprișan, îi răspund doamnei Svetlana „în spiritul Expunerii la Plenara C.C a P.C.R“...

C.T. Mărgărit, Jurnal nepublicat

Discuție pașnică Trotki-Stalin. Acolo, jos, Stalin îi spune cu glas blând, în timp ce-și fumează pipa, într-un moment de repaus (există așa ceva în Infern... ?):

Lev Davâdovici, dumneata ai fost totdeauna un aventurier și un posedat, nerăbdător. În timpul războiului civil ai alergat în trenul blindat al comandantului suprem al Armatei Roșii de-a lungul și de-a latul Rusiei, împușcând pe dușmanii Revoluției. Adică i-ai căutat, te-ai obosit să-i găsești... De fapt, nu e nevoie de așa ceva. Dușmanii autentici sunt lângă tine, ți se prezintă singuri. Nu trebuie să cutreieri, flămând și obosit, stepele și podișurile ca să-i găsești. Vin singuri și tu-i lichidezi când whisky și privind westernuri sau nici măcar, ci numai mișcând un deget. Pe trăgaci apasă alții. Scapi astfel și de vise, de coșmaruri. N-ai să mă crezi când am să-ți spun că manu propria n-am omorât nici un contrarevoluționar. Am suprimat altfel de specimene cu mână proprie, nu contrarevoluționari. Aceștia din urmă s-au omorât singuri sau s-au declarat ceea ce erau în fața tribunalelor. Gândește-te chiar la tine. Ai suferit vreo violență din partea mea? Dimpotrivă, ca să te feresc de linșajul adversarilor, te-am ascuns la Alma-Ata. Apoi, când nici acolo n-ai fost în siguranță, te-am ajutat să treci în Iran. Apoi să știi că tot eu te-am ajutat să mergi în Norvegia și mai departe, în Mexic. Puteam să te ucid oriunde și oricând. Aveam agenți puternici și complici locali pretutindeni. Lumea spune și azi că în Mexic te-au ucis oamenii mei. Nimic mai absurd. Te-au ucis niște fanatici, care voiau glorie în istorie („închipuiește-ți, și-au zis, ce cinste să-l omori pe dușmanul numărul 1 al comunismului!“) și poate niște favoruri din partea mea. Au obținut ei aceste favoruri? De aici, de jos, ai văzut limpede și fără patimă totul... Vezi deci că la o judecată severă, dreaptă, obiectivă a istoriei, tu ești ucigașul, nu eu.

– Bine, dar cei 20.000.000 uciși din ordinul tău, masacrați, spânzurați, dar zecile de milioane de deportați...

Povești, fleacuri. Ți-am spus, toți aceștia s-au condamnat singuri, de bunăvoie, eu numai i-am pus în fața oglinzii. Eu n-am omorât pe nici unul...

Victor Iancu, Jurnal involuntar (1981-1989), Pitești, Editura Paralela 45, 2000, p. 53

ARTICOLUL ZILEI

CURBURA VRANCEI ȘI ÎNTORSURA BUZĂULUI, PE AXA DISCIPLINEI RUTIERE

Circulația în județele Vrancea și Buzău are cel puțin două particularități: mergând de sus în jos, dinspre nord spre sud (ori invers) se face legătura dintre Moldova și Muntenia; mergând de la stânga la dreapta (ori invers), deci oriunde lateral față de această axă – se intră în vii. Prima particularitate ar trimite la viteză, la graba de a ajunge dintr-o parte în alta a țării; a doua particularitate ar trimite la cunoscuta și nedorita alchimie a înverzirii fiolei. Cu toate acestea, adevărata axă a circulației în cele două județe este disciplina rutieră, instaurată cu fermitate și eleganță, cu înțelegere și consecvență de lucrătorii respectivelor servicii județene de circulație, îndeosebi în rândul conducătorilor auto.

De pildă, în noaptea de 5 spre 6 ianuarie, pe șoseaua dinspre Focșani spre Galați se așternuse o ceață pe cât de densă, pe atât de periculoasă. Agenții de circulație au intervenit, organizând deplasarea automobiliștilor în coloane, în spatele câte unui autoturism dotat cu faruri speciale pentru ceață, făcând recomandarea – asumată ca interdicție – de a nu se face depășiri pe tot traseul acoperit cu ceață. „Nimeni nu s-a supărat că am intervenit în acest fel, constata locotenent-colonelul Ștefan Raneti, șeful Serviciului județean de circulație Vrancea; dimpotrivă, inițiativa noastră a fost salutată de toți participanții la traficul acelei nopți.“ Dar sunt cazuri în care neatenția se poate invoca doar la timpul trecut. Voicu Ruxandra are 80 de ani și locuiește la o nepoată în comuna Golești-Vrancea. Nu aude și nici nu vede prea bine; de pildă, nu aude difuzorul și nici nu distinge o uniformă de o haină obișnuită. Drept pentru care iese din casă doar de câteva ori pe an. În 1989 a făcut pentru prima dată lucrul ăsta, la 4 ianuarie, pe la amiază, încercând să traverseze șoseaua. Un automobilist, Dragomir Dumitru, 62 de ani, care conducea în acea zi de vreo patru ore (auto nr. 18-B-3831), tocmai trecea pe acolo; văzând-o pe bătrânică, a claxonat, crezând că va trece fără probleme, dar n-a luat în calcul posibilitatea ca ea să nu audă deloc și nici să distingă silueta mașinii. În ultimul moment a făcut o manevră spre stânga, dar tot a lovit-o, fracturându-i femurul.

Că neatenția este o stare în fața căreia orice precept de regulament devine neputincios – în afara educației proprii – o dovedesc alte două cazuri. La 27 decembrie, pe la ora 6:30 dimineața, Dumitru Mihai Pompiliu se apropia de Focșani, conducând autoturismul altei persoane și având o cunoștință din Gheorghe Gheorghiu-Dej, un tânăr inginer care, pentru a ajunge la București, preferase această ocazie în locul trenului. Mai mult ca sigur că cei doi s-au luat cu vorba, Pompiliu neobservând că, pe dreapta, semnalizat cu lumini și două treimi scos de pe carosabil, staționa un obstacol – un camion cu remorcă (32-IS-1221). Coliziunea s-a produs în plin, autoturismul reușind să întoarcă remorca de-a latul șoselei, tânărul inginer pierzându-și viața. Al doilea caz este și mai ciudat, având doar două personaje principale: un om și-o mașină. Spre Ciorăști, pe un drum județean cu trafic redus, circula la 22 octombrie 1988, pe la ora 11:00, un autoturism (Dacia, 2-DB-3624) condus de Maftei Olimpia. Ingineră de 32 de ani, care mai avea doar 5 km până la Mărtinești, unde o așteptau părinții. Pe stânga drumului mergea pe jos Movileanu Crețu, 62 de ani, care fusese la dispensarul din Ciorăști să-și panseze un ochi. Un tractor care venea din sens opus autoturismului îl depășește pe bătrânul Movileanu, în aceeași fracțiune de secundă petrecându-se mai multe lucruri: tractoriatul îl salută pe bătrân, acesta îi răspunde și face un pas fatal spre centrul șoselei, exact în botul Daciei, care-l lovește mortal. O elementară judecată ulterioară acuză lipsa de atenție a șoferiței, care, văzând schimbul de saluturi din fața ei, putea să prevadă pasul bătrânului spre tractorul care începuse să frâneze spre a-l aștepta..

Asemenea întâmplări scapă oricărei rigori de îndrumare și control din exterior; ele țin numai de trăsăturile de personalitate ale celor în cauză și pe care fiecare din noi, atunci când nu și le cunoaște spre a și le îndrepta, le numește simplu destin.

Octavian ȘTIREANU Flacăra, nr. 5/1989

JURNALUL ZILEI

(Urmare din pag. I)

În discursul inaugural, premierul francez Michel Rocard a criticat România pentru nerespectarea drepturilor omului și a cerut comisiei să înceapă o anchetă.

Nimic nu se aruncă, totul se repară

„Occidentul decadent“ și „societatea de consum“, producătoare de obiecte cu unică folosință, erau condamnate cu tărie. În România, nimic nu se pierdea, nimic nu se consuma, totul se transforma. Se recicla, se repara, se recondiționa. Atât la domiciliu, cât și în „cadru organizat“. În specificul epocii – atelierele de reparații ale cooperativelor meșteșugărești. Reparau de toate – televizoare, aparate de radio, casetofoane, pick-up-uri, stații de amplificare, autoturisme, mobilă și piese de mobilier, obiecte de îmbrăcăminte și încălțăminte.

Cooperativa munca în zadar

În județul Arad, bunăoară, existau aproape 600 de unități prestatoare de servicii, aparținând de Uniunea Județeană a Cooperativelor de Meșteșugărești. Pentru că disponibilitățile bănești ale populației au crescut, a sporit și dotarea locuințelor cu bunuri de folosință îndelungată. Deci – și nevoia de reparații. Floare Jivoi, președinta UJCM Arad, dădea asigurări că serviciile oferite populației sunt... multe și bune. Despre cum funcționau în realitate atelierele de reparații, dincolo de intenții, a consemnat scriitorul timișorean Livius Ciocârlie: „Mi se strică mașina de scris. O duc la atelier, pe strada dicasterialului. Omul mi-o repară în jumătate de oră, îmi ia banii și îi bagă, calm și fără nici o chitanță, în buzunar. În drum spre casă, mașina face cum face și mi se strică iar. (...). Mă duc să-mi repare, alți bani, altă distracție, mașina de scris. Mă întorc, iar plec“.

Nimic nu se arunca, toate se reparau, se recondiționau, se reciclau... În ateliere specializate, sau chiar la domiciliu Foto: AGERPRES

După „telejurnic“

Dacă e marți, e teatru. În cele două ore de program tv, marțea își făcea loc teatrul de televiziune. De la 19:55 până la 21:30, după Telejurnal – numit în popor „Telejurnicu“, din cauza unicului personaj protagonist al știrilor –, și emisiunile de larg interes „Dezvoltarea proprietății socialiste, cerință logică, baza progresului neîntrerupt al țării, al ridicării nivelului de trai al poporului“ și „Industria – programe prioritare“, a fost programată piesa „Grădina cu trandafiri“, în regia lui Constantin Dicu, avându-i în distribuție pe Virgil Andriescu, Mirela Nicolau, Răzvan Vasilescu, Coca Andronescu, Ion Lemnaru, Cristian Șofron, Oana Sârbu, Marian Lepădatu, Violeta Berbiuc, Dumitru Dimitrie, Penea Traian.

Ștefan Iordache, recital la Teatrul Mic

După sketch-urile pentru spectacole studențești, doi membri ai grupului Divertis, Toni Grecu Arhire și Doru Antonesi, au fost admiși pe marea scenă a teatrului clasic. Bucureștenii cultivați frecventau sălile de spectacole. Oferta – variată pentru o zi de marți. După textul lui Grecu și Antonesi, la Teatrul Mic se juca piesa „Astă seară stau acasă. O întâmplare oarecum umoristică.“ Pe afiș, nume unul și unul: Ștefan Iordache, într-un „one man show“ regizat de Silviu Purcărete, în acordurile muzicii lui Nicu Alifantis. Oricât încântau glumele marca Divertis publicul studențesc, criticii de teatru s-au arătat „pe linie“ și au desființat recitalul susținut de Ștefan Iordache din cauza textului. Cristina Dumitrescu, cronicar al revistei Teatrul, scria: „Înșiruire de glumițe nu lipsite de un anume haz (unele), obosite prin repetare (multe altele), toate însă de tip „răvaș“, ceea ce pentru un spectacol de teatru de peste două ore se dovedește a fi extrem de puțin“. Cuvinte de laudă a găsit pentru muzică. „Sigur că Ștefan Iordache a spus bine textul, a nuanțat ideile, a subliniat hazul replicii, dar textul, ideile, replicile nu l-au ajutat foarte mult.“

Iarna pe litoral, la odihnă și tratament

La începutul lunii februarie, județul Hunedoara raporta că distribuirea biletelor de odihnă și tratament pentru oamenii muncii era finalizată în toate unitățile economice. Beneficiau minerii, siderurgiștii, energeticienii, constructorii – oameni de bază ai industriei grele. Biletele la „odihnă și tratament“ se distribuiau membrilor prin sindicat. Voiajul „cu bilet“ avea o largă răspândire în epocă. Alternativa era turismul „pe cont propriu“ – dacă voiai să locuiești la cort sau te riscai să cauți o gazdă. Biletele procurate prin sindicat erau ieftine și... sigure. Cazarea în hoteluri, masa – în ture, la restaurantul hotelului. Vara se dedica odihnei, iarna, mai degrabă, tratamentului. Litoralul românesc al Mării Negre primea „oameni ai muncii“ chiar și în sezonul rece, la bazele de tratament de la Eforie Nord sau la nămol, la Techirghiol. La Neptun s-a redeschis complexul balnear „Doina“, specializat în tratarea afecțiunilor aparatului locomotor.

Ajutorul criticii

Oricât lăudau ziarele condițiile de odihnă și tratament oferite la prețuri mici celor care le „meritau“, de criticat tot se găsea câte ceva. Căci odihna și tratamentul nu exclud... vigilența. Gheorghe Bora, ospătar la barul „Paradis“ din stațiunea Jupiter, a pierdut din vedere aspectul. Și-o fi imaginat, naivul, că bunicuțele sosite „în stațiune“ pentru „proceduri“ sunt mai ușor de păcălit la nota de plată. Olimpia Bara, din București, păgubită cu 102 lei la nota de plată, l-a reclamat Miliției. Anchetă, întrebări, răspunsuri. Cum nu era la prima „abatere“, ospătarul s-a ales cu desfacerea contractului de muncă. Plus interdicția de a mai lucra în unități de alimentație publică din sectorul de turism!

Cristina DIAC

DIN ARHIVA CC AL PCR

Mandatul delegației române la sesiunea Conferinței pentru dezarmare de la Geneva din 1989

Delegația României la Conferința pentru dezarmare trebuia să promoveze „concepțiile" tovarășului Ceaușescu Foto: AFP/MEDIAFAX

În întreaga sa activitate, delegația va promova activ poziția României, concepția și inițiativele tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, cu privire la oprirea cursei înarmărilor, în primul rând a celor nucleare, și trecerea la dezarmare, lichidarea primejdiei de război și asigurarea dreptului suprem al popoarelor, al oamenilor la existență, la libertate și independență, la viață, la pace. În mod special, delegația va reafirma și promova în cadrul conferinței considerentele și propunerile României, ale președintelui Nicolae Ceaușescu, cu privire la problemele dezarmării și direcțiile de acțiune pentru soluționarea lor.

În ce privește orientările de principiu ale activității Conferinței pentru dezarmare:

– Delegația va susține că nu este posibil să se asigure eliminarea doar a unora sau a altora din armele nucleare sau chimice și nici prin așa-numita „descurajare nucleară" sau alte concepții ce promovează cursa înarmărilor. Dimpotrivă, securitatea se poate realiza numai prin dezarmare, în toate domeniile, prin eliminarea concomitentă a armelor chimice, nucleare și a altor arme de distrugere în masă. Numai adoptarea unor asemenea măsuri oferă garanția că nu vor mai apărea încercări de folosire a forței și a amenințării cu forța din partea unor state față de altele și se va înlătura orice posibilitate de șantaj cu folosirea unei arme sau alteia.

Va sublinia că, ținând seama de evoluțiile intervenite în producerea armelor de distrugere în masă, de pericolul mare pe care îl reprezintă armele nucleare și chimice, eliminarea concomitentă a acestor arme, trecerea la dezarmarea generală constituie obiectivul major al etapei actuale.

– Pornind de la aceste realități, delegația va acționa ca noua sesiune a Conferinței pentru dezarmare de la Geneva să contribuie la așezarea bazelor unui proces efectiv de negocieri de dezarmare nucleară și chimică, care să se desfășoare simultan. Să fie adoptate măsuri care să ducă la eliminarea totală a armelor nucleare, chimice și a altor arme de distrugere în masă, la interzicerea acestora și distrugerea stocurilor existente. Măsurile să fie privite în mod unitar, ca părți ale unui ansamblu de acțiuni menite să contribuie la stabilitatea în lume, să situeze relațiile dintre state pe baze noi, de egalitate în drepturi, respectare a independenței și suveranității, neamestec în treburile interne, eliminare a forței și amenințării cu forța.

– Având în vedere caracterul reprezentativ al Conferinței, ca unic for multilateral de negociere în domeniul dezarmării (40 de state), delegația va acționa ca obiectivele de mai sus să fie cuprinse în cadrul proiectului programului global de dezarmare ce este în curs de negociere la Geneva și care conține acțiuni și măsuri care să fie realizate de organismele de negocieri existente, precum și de state la nivel regional, bilateral sau unilateral, în toate domeniile dezarmării. Un asemenea program ar urma să asigure o legătură mai strânsă între negocierile bilaterale, cele regionale și cele cu caracter universal, astfel încât măsurile adoptate să se completeze reciproc, cuprinzând ansamblul problemelor dezarmării.

În ce privește punctele concrete aflate pe ordinea de zi, delegația va acționa după cum urmează:

1. Dezarmarea nucleară

Delegația va insista asupra necesității intensificării tratativelor dintre Uniunea Sovietică și Statele Unite privind reducerea cu 50% a armelor strategice și încheierea unui acord în acest domeniu în anul 1989. Va sublinia că este necesar să înceapă negocieri, cu participarea tuturor statelor, pentru lichidarea totală a armelor nucleare și punerea lor în afara legii.

Delegația va propune:

– Trecerea urgentă la elaborarea unui Tratat universal privind interzicerea și eliminarea totală, în etape, a armelor nucleare. Un asemenea acord să prevadă interzicerea producerii, perfecționării și experimentării armelor nucleare, distrugerea stocurilor existente și a mijloacelor de transportare a lor la țintă.

– Pentru negocierea Tratatului universal de interzicere și lichidare a armelor nucleare să se constituie un organism special la care să participe toate puterile nucleare, precum și celelalte state.

– Trecerea la tratative concrete pentru eliminarea armelor nucleare tactice, cu rază scurtă de acțiune.

– Până la lichidarea totală a armelor nucleare, statele posesoare de asemenea arme să și le retragă în limitele frontierelor lor naționale.

– De asemenea, să se creeze zone libere de arme nucleare și chimice, armele nucleare și chimice fiind privite în strânsă unitate, pentru ca regiuni cât mai întinse ale globului să fie scoase de sub incidențele pericolului acestor arme de distrugere în masă. Transformarea Balcanilor într-o zonă de pace, cooperare și bună vecinătate, liberă de arme nucleare și chimice, fără trupe și baze militare străine, stabilirea de asemenea zone și alte regiuni.

2. Interzicerea experiențelor nucleare.

Delegația va propune:

– Încetarea de urgență a tuturor experiențelor cu arma nucleară și trecerea la negocierea unui acord cu participare universală privind oprirea perfecționării acestor arme. În acest sens, se va sublinia importanța inițiativei de amendare a Convenției universale din 1963 privind interzicerea efectuării de experiențe nucleare în cele trei medii – atmosferă, apă și spațiu cosmic – prin extinderea acesteia și asupra mediului subteran, în care au loc în prezent experiențele. Se va arăta că România a comunicat acordul pentru convocarea unei conferințe internaționale pe această temă și va lua parte activă la lucrări. Se va sublinia că negocierile în curs dintre URSS și SUA pentru limitarea treptată a numărului și puterii experiențelor nucleare nu pot fi considerate decât pași intermediari, obiectivul final trebuind să fie oprirea și interzicerea tuturor experiențelor cu arma nucleară.

– Crearea unui sistem internațional de control asupra respectării angajamentelor de încetare a experiențelor nucleare, asumate de state, prin constituirea unei rețele de comunicații între stațiile seismice existente. Se va reconfirma disponibilitatea țării noastre de a participa, cu mijloacele tehnice pe care le posedă (stația Cheia), la acest sistem de verificare.

Arhivele Naționale,
Fond CC al PCR – Secția Cancelarie, dos. nr. 3/1989

Sorin Toma, primul redactor-șef al Scînteii: „Dacă ar fi a doua tinerețe..."

(Urmare din pag. I)

Jurnalul Național: Ce interviuri ați dat, fie în perioada comunistă, fie ulterior?

Sorin Toma: În perioada comunistă, cel puțin cât am lucrat la Scînteia, în presă nu se folosea metoda interviurilor. Un interviu presupune libertatea de a întreba și de a răspunde – ceea ce sugerează o discuție liberă. Așa ceva regimul nu putea tolera.

Interviul de față este pentru mine aproape o premieră. Spun „aproape", deoarece primul interviu pe care l-am dat vreodată mi-a fost cerut și publicat la scurt timp după stabilirea mea în Israel de „Haaretz" (Țara noastră), unul dintre marile ziare israeliene. Prilejul fusese difuzarea de postul de radio Europa Liberă a unui eseu-manifest al meu intitulat „O mărturie, o mărturisire", îndreptat împotriva dictaturii totalitare comunist-staliniste din România (pe atunci mai era la putere Ceaușescu).

Această „Mărturie" a fost embrionul din care a crescut cu timpul, pe măsura informației mele și a propriei mele clarificări, culegerea de însemnări din istoria trăită, intitulată Privind înapoi.– Amintirile unui fost ziarist comunist (volum editat la București de Editura Compania). Sunt unul dintre ultimii în viață care pot să depună o mărturie vie, nemijlocită, despre o perioadă deosebit de dramatică din istoria țării. Ziaristul din mine a încercat s-o facă nu ținând prelegeri, ci povestind despre ceea ce a cunoscut îndeaproape. Despre oameni – lideri ai vieții publice – cu laturile lor contradictorii, cu scopurile și interesele lor fățișe sau tăinuite. Despre evenimente, conflicte politice și sociale, cu dedesubturile lor, adesea ascunse vederii. Precum și despre propriile mele rătăciri printre iluzii de care nu ușor și nu curând am reușit să mă eliberez.

Poziția de redactor-șef al oficiosului partidului vă conferă reprezentarea unei eminențe cenușii a ideologiei și propagandei. Cât de aproape de adevăr este imaginea aceasta?

„Eminență cenușie" este cel care, aflându-se în preajma deținătorilor puterii, dar rămânând în umbră, le șoptește la ureche încotro să fie întoarsă cârma – sau o ține el însuși în mână. Nu m-am aflat și nu am dorit niciodată să fiu în această situație. În general, nu am căutat să mă folosesc de poziția mea pentru a mă apropia de cei din „vârful piramidei" și am rămas departe și străin de vânturile care suflau în mediul acestora.

Scînteia nu era însă numai principalul ziar al partidului ci – așa cum se preciza în antetul ei – organul de presă „al Comitetului Central". O simplă nuanță? Nicidecum. Nu o dată noi, „scânteiștii", am invidiat libertatea mai mare de mișcare a celor de la România liberă. Calitatea la care m-am referit a Scînteii impunea redactorului-șef și întregii redacții o rigurozitate extremă în formularea și respectarea liniei politice a conducerii partidului. Asa cum arătam în „mărturia" mea din 1989, ziarul propovăduia „monolitismul, sistem care, diametral opus pluralismului, exclude nu numai orice luptă de idei, dar și simpla divergență de opinii". Se veghea cu strictețe la menținerea poziției de monopol a marxism-leninismului și a materialismului dialectic, iar pe planul literaturii și artei, a doctrinei realismului socialist, care reducea arta la rolul de slujitoare a politicii partidului și împiedica înflorirea ei." Desigur, această foarte succintă caracterizare nu epuiza toate aspectele negative ale activității Scînteii și nu tindea să le menționeze pe cele pozitive.

Scrieți în volumul de memorii: „Până în 1960 am făcut parte din nomenclatură, adică dintre privilegiați." Ce privilegii aveați?

Iată o listă succintă a privilegiilor pe care le-am avut în calitate de redactor-șef al Scînteii și membru al C.C.: locuință (cu chirie), de mărime mijlocie, în casă de tip vilă, situată în cartierul rezidențial „Primăverii"; acces la casele de odihnă ale partidului (Predeal, litoral, Snagov); acces pentru aprovizionare, cu plată, la cooperativa activului central de partid (după câțiva ani a fost desființată); acces la instituții medicale privilegiate (spital, policlinică). Salariul meu era cel de redactor-șef al Scînteii. Trebuie să spun că munca la Scînteia era grea, de sus și până jos: muncă multă, mereu sub tensiune, odihnă puțină, răspundere deosebită). Călătorii nu am făcut decât în interes de serviciu; niciodată nu am fost însoțit de soția mea.

În ce raporturi se afla ziarul Scînteia cu „Pravda" sovietică?

La început – și chiar un timp mai îndelungat – „Pravda" a fost modelul nostru, în mai multe privințe: tematica, orientarea ideologică, modul de tratare a problemelor, pozițiile curente în politica externă și altele. Cu timpul, cu cât problematica proprie a țării a devenit mai amplă, mai specifică și mai complexă, referirea la vechiul model a devenit caducă. Mai cu seamă după ce Dej a pășit pe calea politicii sale de emancipare, ziarul a pus o surdină tot mai accentuată declarațiilor de prietenie, redacția trecând la o atitudine de vigilență față de anumite inițiative ale lui Hrușciov (de exemplu în privința CAER-ului sau a Organizației Pactului de la Varșovia).

Dar chiar în perioada mai timpurie (1946-1948), când în problemele de fond „Pravda" era prototipul necontestat, pe noi ne trăgea inima să facem din Scînteia un ziar mai animat și mai atrăgător decât modelele sovietice. Preferam un stil mai apropiat de acela al ziarelor din occident, chiar și al ziarului comunist „L'Humanité". Dezaprobați de forurile superioare, m-am adresat pentru sprijin, împreună cu Traian Șelmaru, secretarul general de redacție, lui Romanov – vechi și experimentat ziarist, bine familiarizat cu presa din Vest, secretar general de redacție al publicației Pace trainică (oficiosul „minicominternului", cu sediul la București).

Tradiția unei prese severe, cu aspect tern – ne-a spus el – este proprie Rusiei, noi am moștenit-o de la înaintașii noștri din epoca prerevoluționară. Nu văd de ce ați prelua-o și voi. Perseverați!

Binecuvântarea lui Romanov nu ne-a folosit mult. Imitarea tipului de ziar sovietic ne-a fost impusă cu tot mai multă strictețe chiar și în perioada „independentistă" a lui Dej.

În ultimul sfert al deceniului '50 mi-au deșteptat tot mai mult interesul inovațiile îndrăznețe introduse în ziarul Izvestia (oficiosul sovietic pe linie de stat), pe care îl conducea talentatul ziarist Adjubei (ginerele lui Hrușciov). Pe scurt: o mare diversitate a tematicii, spirit neconformist, stil viu, nesablonard. M-am dus la Moscova să stau de vorbă cu Adjubei. Nu am fost decepționat.

Întors la București am inițiat, împreună cu colegii mei de la Scînteia un „mini-dezgheț" ziaristic. În documentul nostru inițial se spunea că ziarul (mai ales după ce, prin hotărârea Biroului Politic, se transformase într-un „ziar-școală") devenise „necomestibil". Că era sărac în informații, dar plin până la refuz de materiale economice și agricole insipide, cu adresa îngustă, redactate adesea într-un stil tehnicist. Că îi lipsea combativitatea și era rupt de interesele și preocupările publicului cititor – etc. etc.

Era, desigur, un început modest. Și totuși, în condițiile din România... Dej nu era un Hrușciov, iar eu nu eram un Adjubei – ziarist și ginere în unul singur. Nu știu cum, nu ne dădusem seama că lansasem inițiativa noastră în contratimp cu calendarul politic al lui Dej, care, în 1958-1960, prevedea pe plan ideologic suspiciune sporită și reprimarea promptă a oricărui pas în afara făgașului. Și eu, care, naiv, nu-mi ascunsesem încântarea față de inovațiile ginerelui lui Hrușciov!

Deodată, în primavara anului 1960, m-am pomenit scos de la Scînteia și pus sub „anchetă de partid". Obiectul anchetei era, chipurile, comportarea mea în timpul războiului, pe care organele de partid o cunoșteau perfect. În 1941-1943, în Ucraina, reușisem să supraviețuiesc exterminării totale a evreilor de armata germană de ocupație. Apoi, în 1943-1945 luptasem pe frontul antihitlerist până în Germania (Prusia Orientală). Aceste fapte reale nu contau pentru anchetatori, trebuia să inventez eu însumi fapte infamante, cât mai grave, pentru care să pot fi condamnat. După trei ani de anchetă fără rezultat, Secretariatul C.C. a hotărât excluderea mea din partid.

Casa Presei Libere – așa cum se numește acum Casa Scînteii – a fost deschis declarată copie a unei clădiri sovietice?

Vă referiți, fără îndoială, la clădirea Universității din Moscova. Mai întâi un răspuns scurt: Se aseamănă? Și da, și nu.

Este ea o copie?

Hotărât, nu. Anumite orientări esențiale, reprezentând concepții deosebite, și-au pus amprenta pe cele două edificii.

Și la Moscova și la București, arhitecții s-au văzut, în anii '50, în fața necesității de a trece de la o arhitectură dezvoltată în general pe orizontală, la un nou tip de clădiri, de o relativ mare înălțime. S-au ivit astfel anumite probleme comune, care au generat unele asemănări. Totuși arhitecții noștri, folosind și experiența colegilor ruși, au urmat în mare măsură căi deosebite de ale acestora.

Proiectate la comanda lui Stalin, „clădirile înalte" de la Moscova (care, dupa părerea mea, tindeau să rivalizeze cu marile catedrale medievale din occident), contrastau strident prin aspectul lor maiestuos, dominant, cu masa construcțiilor anterioare.

Dimpotrivă, arhitecții noștri au urmărit să tempereze contrastul înălțimilor, să reducă la minimum aspectul de masivitate al volumelor și să creeze o impresie de armonie calmă. Totodată, spre deosebire de arhitectura lipsită de caracter național a rușilor, ei și-au propus să nu rupă cu tradiția vechii arhitecturi românești ci, dimpotrivă, s-o actualizeze.

Trebuie să spun că grupul proiectanților noștri era alcătuit din cei mai capabili și renumiți arhitecți. Sufletul echipei era arhitectul Horia Maicu (dintre ceilalți îmi amintesc, din păcate, doar un singur nume: al arhitectului Octav Doicescu).

Nu este aici locul potrivit pentru a enumera toate elementele tradiționale adaptate și folosite în cadrul edificiului (am făcut-o în altă parte). Un loc de frunte printre acestea l-a jucat ocnița, la origine un element arhitectural bisericesc de dimensiuni reduse, din care inventivitatea și talentul arhitecților noștri a creat marile ocnițe „moderne", integrate în fațada corpului central. Aici explicația nu poate înlocui impresia. Tășnind în sus, pe parcursul a 12 etaje, aceste mari ocnițe verticale dau elan întregii clădiri. Repetate pe orizontală una lânga alta, nervurile în relief ale acestor ocnițe rup monotonia unei lungi fațade, căreia îi dau un ritm plăcut privirii.

Casa Presei, monument arhitectonic de concepție nouă, a rămas însă stilistic neterminată. Din păcate, „motive bugetare" au făcut ca marile coloane de la intrarea în corpul central să nu-și mai primească învelișurile de marmură sculptată proiectate. Ornamentația lor, inspirată din opere arhitectonice ale trecutului, ar fi spus multe ochiului și spiritului privitorului.

V-ar plăcea să fiți astăzi ziarist?

Mi-am iubit profesia. Dacă în viață ar exista o a doua tinerețe în care să iei totul de la început, păstrând totuși experiența atât de dureros agonisită... Atunci, da, aș răspunde: Din toate profesiile aș alege-o pe cea de ziarist. La vârsta mea însă, problema alegerii nu se mai pune decât pe planul conștiinței. O singură cale îmi mai permitea să rămân credincios atât profesiei mele de ziarist, cât și experiențelor trăite și mai ales conștiinței mele: scriindu-mi amintirile – așa cum le-am scris. Pe ea am ales-o.

Lavinia BETEA

RADIOGRAFII CULINARE

„NE UNEAM DESTINELE LA CORT"

Dacă în '89 (și în anii dinainte) îți găseai alesul sau aleasa, dar trăiai la țară, nu aveai decât o soluție ca să faci o nuntă pe cinste: la cort. Nunțile nu puteau fi organizate în aer liber, pentru că nu știai niciodată ce surpriză îți poate aduce vremea, iar Căminul Cultural avea o destinație exactă: cultura. Aici aveau loc programe artistice, seri distractve, concerte care aduceau în lumea satului nume ca Dan Spătaru, Sofia Vicoveanca sau Ion Dolănescu. Astăzi, nunțile se fac la Cămin sau la restaurantele orașelor apropiate, dar farmecul nu mai este același.

Am participat și noi la astfel de nunți la cort, ba chiar am dansat și ne-am ospătat cu mâncărurile de atunci. Dar pentru a ne aminti mai bine cum se organizau lucrurile la o astfel de nuntă, am stat de vorbă cu învățătorul Gheorghe Brumă, din satul Havârna, județul Botoșani, care a avut o astfel de petrecere. „Ne uneam destinele la cort", a afirmat el zâmbind nostalgic.

Iată ce am aflat. Cortul se făcea de regulă în ograda mirelui, iar în fața lui trebuia să se lase suficient spațiu pentru hore și bătute. Ridicarea lui se începea cu o săptămână înaintea nunții. Erau aduși meșteri pricepuți în construcții, care, ajutați de doi-trei tineri, construiau scheletul din scândură. Se acoperea bine cu polietilenă, pentru ca, în caz de ploaie, nuntașii să petreacă nestingheriți.

Trebuia să fie suficient de mare ca să încapă în el, uneori, jumătate de sat: prieteni ai mirelui și ai miresei, precum și rudele socrilor și nunilor. Era nevoie de foarte multe mese, de aceea se apela la toți vecinii de pe uliță sau se improvizau mese lungi, interminabile, din scânduri. În loc de scaune se construiau bănci din lemn. Aceasta era treaba bărbaților, care trebuia terminată până în joia nunții, pentru că atunci intrau în acțiune femeile. Ele puneau pe interiorul pereților improvizați scoarțe și carpete, țesute în război, iar pe bănci lăicere țesute în stative. Pe sus agățau ghirlande făcute din hârtie creponată, iar la intrare câteva crenguțe de brad susțineau afișul cu „Bine ați venit!".

Mesele se acopereau cu fețe de masă lucrate în casă. Totul trebuia terminat până sâmbătă la amiază, deoarece seara se făcea „controlul de calitate". Sâmbătă seara fetele și băieții veneau la mireasă să facă florile pentru mire, nași, vornicei, druște, dar și pentru ceilalți invitați, de regulă necăsătoriți. După ce-și terminau treaba și se încălzeau cu un rachiu, două, cu un acordeonist și o vioară, tot alaiul se îndrepta spre casa mirelui să vadă dacă e pe placul lor cortul. Aici se încingea o petrecere în toată regula, cu încă un păhărel și o bătută. Nu se sta prea târziu, deoarece era nevoie de odihnă. Petrecerea începea a doua zi la amiază cu gătirea miresei la casa ei, afară sau în camera „cea bună", moment în care invitații erau serviți cu prăjituri și o tărie.

În prepararea mâncărurilor erau antrenate alte gospodine. De regulă se plătea cu bani frumoși o bucătăreasă recunoscută în sat. I se punea la dispoziție tot ce trebuia pentru pregătit masa, dar și o echipă de 10-15 femei tinere. Ele înfundau cuptoarele sau frământau cozonacii după indicațiile specialistei. Nu era treabă ușoară! Și în acest domeniu, munca începea cu cel puțin două săptămâni înainte. Se începea cu prăjiturile: cornulețe, ciucălăi, aricei, care se frăgezesc pe măsură ce trec zilele. Se continua cu pregătirea peștelui marinat și a cuptoarelor pentru copt cozonacii. Tăvile de cozonaci, oalele de lut pentru sarmale și întreaga veselă erau adunate de pe la vecine.

Cea mai multă treabă era însă în ultimile zile. Atunci se făceau preparatele din carnea de porc și viței, răcitura, sarmalele, cârnăciorii și friptura. Tot atunci bucătăreasa făcea și tortul, de obicei din blat de pandișpan și cremă de ciocolată, ornat cu frișcă naturală, bineînțeles. La masă serveau femei tinere, îmbrăcate frumos și având dinainte șorțuri. Băutura era grija socrului mare. Aceasta trebuie să fie din belșug, dar fără a se face risipă. De aceea la butoaiele cu vin și damigenele cu rachiu se punea stăpân un om de încredere, care nu bea și nu da băutura decât nașului, socrilor sau mirelui, iar aceștia o aduceau la masă.

Nașii aveau un rol foarte important. Așezați în capul mesei, alături de fini, aproape că nu aveau timp nici să bea, nici să mănânce. Ei primeau musafirii, erau responsabili cu atmosfera, trebuia să bată din palme când se aducea găina și sarmalele. Tot ei observau când se goleau sticlele de pe masă și aduceau altele pline în loc.

Nașul era și cel care strângea darul. După ce se mâncau toate soiurile de bunătăți, după ce chefuiau bine, urma ca nuntașii să-și facă datoria și să dea darul. Nunul cu găleata era urmat de nună, miri și socri. Cu paharele pline în mână, aceștia mergeau să mulțumească mesenilor. Nașii erau și cei care dădeau primii darul, de obicei cel mai mare. Și nu oricum: cu strigare, să știe toată lumea. Acțiunea continua până ce plăteau toți nuntașii. Părinții și rudele apropiate cu dare de mână, pe lângă bani, dădeau și câte o mioară, un miel, o juncă, un porc sau un sac de porumb, trecându-i astfel pe cei doi tineri în rândul gospodarilor din sat. Petrecerea însă continua cu dans și voie bună. Urma apoi dezgătitul miresei în mijlocul cortului sau afară, dacă era vreme bună.

Luni după-masă toți erau obosiți, dar rezistau! Alaiul zgomotos și vesel se îndrepta spre casa nașilor, unde petrecerea continua.

Și uite așa, n-o să vă vină să credeți, dar nunțile în „epoca de aur" țineau ca-n povești: trei zile și trei nopți!

Carmen DRĂGAN
și Maria BELU-BURTEA

Cozonaci moldovenești

Ingrediente: un kg făină, 50 g drojdie, 300 g zahăr, 350 ml lapte, 4 ouă, 200 g margarină, coajă rasă de lămâie, 100 g nuci, 50 g stafide, o jumătate de baton de vanilie.

Preparare: Drojdia se dizolvă în puțin lapte călduț, se adaugă puțină făină și puțin zahăr. Se lasă să se dospească, se adaugă restul de lapte, făină și zahăr, margarina topită, trei ouă, coaja de lămâie, stafidele, nucile tăiate și vanilia pisată. Se frământă bine și se lasă să crească. După ce aluatul a crescut se formează cozonacii și se așază în forme unse cu margarină, și se mai lasă să crească o oră, se ung deasupra cu ou, se dau la cuptor și se coc la foc potrivit.

Tortul de nuntă, fie el cât de mic, nu putea să lipsească din peisajul cortului

AICI RADIO EUROPA LIBERĂ

Posturile de radio vestice sunt bruiate în Europa de Est şi în URSS: Compromisul CSCE şi implicaţiile sale

München, februarie 1989
RLR – Jonathan Eyal

În ciuda faptului că şi-au luat obligaţia să respecte prevederi internaţionale anterior semnate, unele state est-europene continuă să bruieze transmisiile radio ale anumitor posturi vestice. La conferinţa CSCE de la Viena, de curând încheiată, şi Estul şi Vestul au convenit să nu mai intervină asupra emisiilor radio. Est-europenii au fost extrem de reticenţi în a accepta aceste acorduri şi au cedat doar în ultimul moment. Uniunea Sovietică şi aliaţii ei au sperat să obţină unele concesii în schimbul semnării înţelegerii, dar nu au reuşit acest lucru. Pentru prima dată în istoria postbelică, radioul vestic este recepţionat fără nici un fel de obstacol în Europa Estică. Sistemul care verifică respectarea înţelegerilor recent intrate în vigoare, după întâlnirea de la Viena, va trebui folosit la maximum dacă se vrea respectarea dreptului oricărui european de a asculta orice post de radio.

La sfârşitul lui ianuarie 1989, întâlnirea de la Viena a CSCE s-a încheiat cu semnarea unui document care declara ca inadmisibilă perturbarea transmisiilor radio şi tv. Deşi nu a făcut decât să reafirme principiile deja enumerate de Actul Final, adoptat la conferinţa CSCE din 1975, de la Helsinki, documentul din 1989, susţine şi interpretările vestice ale acestor obligaţii, pe care, ani în şir statele est-europene nu le-au respectat.

Bruiajul emisiilor considerate neadecvate a continuat în mai multe state est-europene sub îndrumarea şi cu sprijinul activ al URSS. Deşi Mosocova a încetat bruiajul majorităţii emisiunilor de radio vestice în 1973, interferarea emisiilor Radio Europa Liberă – Radio Liberty (RFE-RL) continuă nestingherită. La 20 august 1980, activităţile de bruiaj sovietice se extindeau în Polonia, în timpul crizei cauzate de dezvoltarea mişcării „Solidaritatea". Cehoslovacia şi Bulgaria au fost susţinute şi ele în activităţile lor de bruiaj ale RFE-RL. De fapt, doar România şi Ungaria, care au încetat să bruieze emisiile radiourilor vestice în 1963 şi în 1964, au continuat să permită transmisii radio libere după 1975.

Din cauza numărului record al celor care au încălcat aceste acorduri, dar şi altele care ţin de drepturile omului, documentul final al conferinţei de la Viena a încercat să facă mai mult decât să reitereze principiile anterioare şi a reglementat o serie de conferinţe internaţionale care să monitorizeze modul în care sunt respectaţi termenii înţelegerilor de statele membre.

Din cauza bruiajului, decis la cel mai înalt nivel, emisiunile posturilor de radio occidentale se recepţionau cu dificultate în România Foto: Andrei Pandele

Vesticii, care au afirmat întotdeauna că bruiajul oricărei transmisii radio e ilegal, par să fi avut câştig de cauză, dar numai după negocieri prelungite. Având în vedere faptul că Uniunea Sovietică şi aliaţii ei estici au fost cât se poate de reticenţi în a renunţa la bruiajul radio şi au căzut de acord doar în ultima clipă, cât este de sigură această victorie aparentă a vesticilor?

Cum a abordat Gorbaciov problema bruiajelor

Atitudinea guvernelor estice faţă de emisiile radio către această parte a Europei a fost supervizată atent şi ghidată de la Moscova. De exemplu, hotărârea României şi a Ungariei de a stopa bruiajul, în prima parte a anilor 1960, a fost o reacţie la o mişcare a Kremlinului care a decis să permită captarea nestingherită a posturilor Voice of America (VOA) şi British Broadcasting Corporation (BBC) până la invazia Cehoslovaciei în 1968. De cele mai multe ori, sarcina de a interfera emisiile destinate Cehoslovaciei, Poloniei şi Bulgariei, în limbile lor naţionale, a fost îndeplinită de transmiţătoare sovietice de pe teritoriul URSS. Toate guvernele est-europene au sprijinit, de altfel, eforturile „sponsorului URSS" de a strecura în legea internaţională dreptul de a bruia anumite emisii radio şi au refuzat totodată, cum a făcut şi URSS, să admită că au fost implicate în acţiuni de bruiaj. Cea mai clară dovadă a acestui efort concertat e de căutat la începutul anilor 1980, când majoritatea statelor est-europene au descoperit subit o convenţie din 1936 prin care se încerca restricţionarea maşinii propagandistice a Germaniei naziste. La scurt timp, una după alta, Bulgaria, Ungaria, RDG şi Cehoslovacia au ratificat această convenţie (România a fost parte a acesteia încă din 1936). Tentativa de a justifica bruiajul nu a scăpat Vestului: Marea Britanie a repudiat convenţia în 1985, fiind urmată şi de alte state vest-europene.

Abordarea lui Gorbaciov a fost tipică pentru stilul său de a trata problemele internaţionale. Ofensiva sa a pus la încercare limitele toleranţei vestice; a identificat un posibil compromis care să protejeze interesele sovietice şi, în final, a oferit minimul de concesii necesare pentru a obţine rezultatul dorit. S-a avansat din nou dreptul de a bruia radiourile vestice. Delegaţii est-europene lansaseră cauza la ONU, în septembrie 1985. Totuşi, opoziţia fermă a vesticilor faţă de crearea unei „noi ordini informaţionale" în care reglementările de stat ar fi jucat un rol decisiv, nu le-a permis să obţină concesiile dorite. Atunci Kremlinul a trecut la acţiuni specifice şi a publicat un amplu studiu care încerca să justifice respectiva practică. Dacă mai înainte autorităţile sovietice au susţinut dreptul „teoretic" al statelor de a bruia transmisiile, fără să recunoască faptul că ei înşişi sunt implicaţi în acest tip de acţiuni, studiul a afirmat acum deschis că s-a recurs la bruiaj împotriva posturilor angajate într-o „propagandă agresivă" care avea ca scop să dezechilibreze ordinea internă; în orice caz, se spune, bruiajul e justificat de principiul „suveranităţii depline" a oricărui stat. Deşi argumentul e un nonsens evident, intrând în contradicţie cu obligaţiile specifice pe care statele europene le-au adoptat în deplină libertate, în trecut, el a fost folosit ca justificare de sovietici şi de statele est-europene, la Forumul Cultural de la Budapesta, din octombrie şi noiembrie 1985. Totuşi, era evident, pentru toţi observatorii, că o asemenea poziţie nu putea fi menţinută multă vreme chiar şi numai pentru că, tradiţionala definiţie sovietică a „suveranităţii statului", a fost deja pusă în discuţie de Secretarul General al CPSU, Mihail Gorbaciov.

Radio Europa Liberă (München) – Raport al secţiei de cercetare, condusă de dr M. Shafir. Document din „Arhiva 1989", Universitatea Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca
(Traducere de Eliza Dumitrescu)

SUGESTII, SESIZĂRI, RECLAMAŢII

Cioburi de sticlă în iaurturile de la „Alimentara" din Bulevardul Republicii colţ cu Moşilor

În interiorul unui plic trimis redacţiei de cititorul nostru N. Andrei din Str. Spătarului nr. 31, Sectorul 2, Bucureşti, se afla, alături de o scrisoare, şi un mic pachetel. Reacţia firească a fost să deschidem întâi pachetelul. Aici se afla ... un ciob de sticlă, e drept, nu prea mare, cam de 1,5 cm pe 0,6 cm şi gros de 2 mm. Citim de îndată şi scrisoare pentru a ne lămuri despre ce este vorba. „Este pentru a treia oară – se arată în scrisoare – când, în răstimp de circa o lună, găsesc bucăţi de sticlă spartă în borcane de iaurt. Mai este necesar să spun ce se putea întâmpla dacă intrau în gura unui copil? Cum poate fi calificată atitudinea acelor lucrători de la întreprinderea de industrializare a laptelui care, prin neglijenţă şi comoditate, pot prejudicia sănătatea unor oameni? Aştept răspuns. Precizez că iaurtul l-am cumpărat de la Alimentara din Bulevardul Republicii, colţ cu Moşilor."

De bună seamă, răspunsul la aceste întrebări şi la altele care se pun în legătură cu astfel de fapte trebuie să-l dea neapărat factorii de răspundere de la întreprinderea în cauză, redacţia urmând să-l publice la această rubrică.

***

De la Centrala pentru desfacerea produselor petroliere Bucureşti am primit zilele trecute o adresă prin care suntem avertizaţi că ni se remite „scrisoarea tov. Pârtan Simion din Bucureşti (prin care acesta sesiza că, la staţia de benzină Băneasa, anumiţi clienţi sunt serviţi preferenţial – *n.n.*) împreună cu răspunsul nostru". Nu este însă nicidecum vorba de un răspuns adresat redacţiei, aşa cum prevăd hotărârile de partid şi de stat, întocmit pe baza unor cercetări minuţioase şi în care să se prevadă măsuri concrete pentru eradicarea unor astfel de procedee contrare normelor de etică şi echitate socialistă, ci de o copie după un răspuns dat autorului scrisorii. Nu-i rău că i s-a răspuns şi cetăţeanului în cauză, dar considerăm că era normal să se răspundă în primul rând redacţiei, aşa cum cer prevederile privind scrisorile trimise presei. Considerăm că faţă de modul în care a fost soluţionată sesizarea de mai sus, se impune a se menţiona următoarele:

Pe scrisoarea originală sunt două apostile, din care una pune punctul pe „i". Iat-o: „Omul are dreptate. Eu îmi însuşesc punctul său de vedere şi propun să îl împuternicim (autorul solicită să i se permită depistarea şi fotografierea lucrătorilor găsiţi în culpă – *n.n.*), astfel încât să desfacem contractul de muncă celor găsiţi vinovaţi. Dar cu dovezi!" intenţie lăudabilă! Dar... a rămas în fază de intenţie pentru că în răspunsul dat cetăţeanului nici pomeneală de aşa ceva. Se afirmă doar că... „am cercetat şi prelucrat cele semnalate de dv. cu întreg personalul staţiei (Băneasa – *n.n.*), atrăgându-se atenţia că vor fi aspru sancţionaţi, conform Codului Muncii, în cazul când vor înlesni servirea preferenţială". Şi mai departe. „Vă informăm că nu există o pompă a vânzătorilor" (ceea ce ştim cu toţii, deşi ea funcţionează!), „iar aceştia sunt obligaţi să servească în ordinea sosirii". Şi pe asta o ştim cu toţii, inclusiv vânzătorii, şi totuşi se serveşte preferenţial.

Dacă se voia cu tot dinadinsul să se constate adevărul, nu era greu de aflat: 2-3 persoane din partea centralei, necunoscute în staţiile „PECO", să fi asistat nu mai mult de 1-2 ore şi aveau probe. În ce ne priveşte, am constatat că faptele sesizate în scrisoare sunt adevărate. În încheierea răspunsului adresat autorului scrisorii se afirmă: „Vă rugăm să ne anunţaţi operativ, tel. 148597, în cazul când constataţi nereguli, pentru a interveni prompt şi a lua măsurile corespunzătoare". Informaţia privind numărul de telefon este utilă, fapt pentru care o oferim celor interesaţi. În rest... să vedem cum vor evolua lucrurile.

***

Din cercetările efectuate pe baza scrisorii adresate redacţiei a rezultat că municipiul nostru s-a confruntat cu unele greutăţi în privinţa asigurării cu apă potabilă, datorită secetei îndelungate – ne răspunde Consiliul popular municipal Tg. Jiu. Comitetele executive ale Consiliului popular judeţean şi municipal, cu sprijinul unităţilor economice din municipiu, au realizat o aducţiune din râul Sohodol pe o porţiune de 2.5 Km, în bazinul de captare Vâlceana – Runcu, astfel că debitul a crescut cu 200 l/secundă şi, în prezent, sunt create toate condiţiile de funcţionare a centralelor termice şi de asigurare a apei calde şi reci pentru populaţie. În încheierea răspunsului adresat redacţiei se precizează că scrisoarea a fost cercetată de primvicepreşedintele Comitetului executiv al Consiliului municipal Tg. Jiu.

Rubrică realizată de Neculai Roşca, Scînteia, nr. 14461 din 1989

MACHETA-ROBOT A UNUI ZIAR JUDEŢEAN ÎN ANUL 1989

Marţi

Pagina I:
– În întâmpinarea evenimentului politic la zi; fapte din întrecerea socialistă, reportaje, foto reportaje, articole cu succesele oamenilor muncii din industrie, agricultură, investiţii etc.
– Agricultură la zi
– Tribuna experienţei înaintate
– Actualitatea arădeană
Pagina II:
– Carnet cultural
– Participarea noastră la Festivalul Naţional „Cântarea României"
– Sport
Pagina III:
– Din activitatea consiliilor populare: acţiuni edilitar-gospodăreşti de interes obştesc
– Agenda tineretului
– Note, foiletoane
Pagina IV:
– Actualitatea internaţională
– Mica publicitate

Miercuri

Pagina I:
– Câtă energie investiţi pentru economisirea energiei
– Vecini cu pământul, dar nu şi cu rezultatele
– Sfera de influenţă a comunistului
– La încheierea ediţiei
Pagina II:
– Din activitatea organizaţiilor de masă şi obşteşti: sindicat, UTC, femei, FDUS
– Rubrica sport
– Informaţia pentru toţi
– Mica publicitate
Pagina III:
– Pagina femeii (trimestrial)
– Pagina tineretului (trimestrial)
– Pe teme sociale
– Poşta redacţiei
– În colţii grapei
Pagina IV:
– Actualitatea internaţională
– Mica publicitate

Joi

Pagina I:
– Agenda întrecerii socialiste
– Marca întreprinderii, prestigiul nostru
– Muncitorul agricol, muncitor complex sau Dimineaţa pe linia grajdului
– Actualitatea arădeană
Pagina II:
– Din activitatea şcolilor
– Pe urmele scrisorilor venite la redacţie, Răspundem cititorilor sau Dialog cu subredacţiile
– Mica publicitate
Pagina III:
– Viaţa de partid
– Stilul şi metodele de muncă ale organizaţiilor de partid – pagină (trimestrial)
– Note
– În conflict cu legea
–Omul în oglinda propriei conştiinţe (trimestrial)
Pagina IV.
– Actualitatea internaţională
– Sport
– Mica publicitate

Vineri

Pagina I:
– În întâmpinarea evenimentului politic
– Materialele refolosibile – sursă de materii prime
– Autoconducerea muncitorească şi autogestiunea (lunar)
– La zi în agricultură
– La încheierea ediţiei pe glob
Pagina II:
– Carnet cultural
– Daciada
– Breviar pionieresc
– Din activitatea consiliilor populare (bilunar)
– Organizaţiile FDUS şi ODUS în acţiune (bilunar)
Pagina III:
– Civica
– Raidul nostru
– Pe urmele materialelor publicate
– Pe şleau
– Ilustrată pe adresa dv.
– Să cunoaştem legile ţării
Pagina IV:
– Actualitatea internaţională
– Mica publicitate
– Marea publicitate

Sâmbătă

Pagina I:
– Agenda întrecerii socialiste
– Investiţiile (lunar)
– La zi în agricultură
– Reportaj
Pagina II:
– Ne scriu corespondenţii
– Carnet cultural
– Sfatul medicului (poşta medicală)
– Programul TV
– Ne-am interesat pentru dv.
Pagina III:
– Din judeţ... de pretutindeni
Pagina IV:
– Actualitatea internaţională
– Sport. Programul manifestărilor sportive
– Mica publicitate
– Marea publicitate

Duminică

Pagina I:
– În întâmpinarea evenimentului politic
– La zi în agricultură
– Trei redactori ai ziarului nostru au urmărit...
– Actualitatea arădeană
Pagina II:
– Viaţa culturală
Pagina III:
– Viaţa de partid
– De ici... de colo
Pagina IV:
– Actualitatea internaţională
– Mica publicitate
– Marea publicitate
– Sport

Premierul francez Michel Rocard a cerut o anchetă a ONU în România Foto: Joel Robine/AFP/MEDIAFAX

DIN PRESA INTERNAŢIONALĂ

Elveţia: Cazul drepturilor omului în România

Geneva – Primul-ministru francez Michel Rocard a declarat luni că cere de urgenţă Comisiei ONU pentru Drepturile Omului să investigheze situaţia din România. A adăugat că există plângeri privitor la distrugerea unor întregi sate româneşti, ca urmare a programului de restructurare comandat de conducătorul comunist Nicolae Ceauşescu.

Fostul rege Mihai de România a intervenit săptămâna trecută pe lângă Comisia ONU pentru Drepturile Omului pentru a se face tot posibilul să se pună capăt la ceea ce el califica a fi „regatul terorii" lui Ceauşescu, şi să salveze poporul de foamete.

(El Nuevo Herald, Miami, Florida, 7 februarie, 1989 – Articol preluat de la Agenţia Infomina)

Excedent pentru România

Agenţia oficială de presă de la Bucureşti – Agerpres – a anunţat că România a înregistrat în 1988 un excedent comercial de 4 miliarde de dolari, rezultat care permite preşedintelui Nicolae Ceauşescu să-şi continue obiectivul de a lichida datoria externă. A început o politică agresivă de exporturi, care vizează mai ales produsele alimentare, în scopul de a accelera rambursarea împrumuturilor. Totodată, conform diplomaţilor occidentali, această politică a dus la raţionalizarea hranei, căldurii şi curentului electric.

(Le Monde din 7 februarie 1989 – Articol preluat de la Agenţia Infomina)

amintiri

Criza, varianta 1989, făcea din ciorapii de damă un obiect vestimentar ... sublim

tv 7 februarie 1989

19:00 Telejurnal
19:20 Dezvoltarea proprietăţii socialiste – cerinţă legică, baza progresului neîntrerupt al ţării, a ridicării nivelului de trai al poporului.
Redactor Victor Teodoru
19:35 Industria – programe prioritare. Investiţiile energetice – cât mai grabnic în funcţiune.
Redactor George Radu Serafim
19:55 Teatru tv. Grădina cu trandafiri de Andi Andrieş. În distribuţie: Virgil Andriescu, Mirela Nicolau, Răzvan Vasilescu, Coca Andronescu, Ion Lemnaru, Cristian Şofron, Oana Sîrbu, Marian Lepădatu, Violeta Berbiuc, Dumitru Dimitrie, Penea Traian.
Redactor Constantin Paraschivescu.
Regia artistică Constantin Dicu
21:30 Idei în acţiune. Proba răspunderii.
Redactor Alexandru Stark
21:50 Telejurnal
22:00 Închiderea programului

anunţuri

CERERI ŞI OFERTE DE SERVICIU

Centru de Perfecţionare a Cadrelor de Informatică, Calcul Electronic şi Consultanţă ţine concurs la data de 27 februarie 1989 la sediul din Şos. Odăi nr. 20, Sector 1, pentru ocuparea a: 16 posturi de analist-programator pr. III, un post programator (inginer) de sistem pr. III, două posturi de analist-programator, patru posturi de programatori (inginer) de sistem, pentru laboratoarele de cercetare-proiectare asistată de calculator, conducerea proceselor tehnologice, sisteme informatice de gestiune şi baze de date. Înscrierile se fac la data de 22 februarie 1989, la biroul Personal, Bd-ul Armata Poporului 1-3.

Cooperativa Prestarea Bucureşti, Str. Filliti nr. 17, anunţă încadrarea prin concurs a două posturi de operatori maşini Xerox.

Întreprinderea de stat cu sediul în Bucureşti, Bd. Gh. Gheorghiu Dej nr. 42, etaj 3, Sector 5, cu lucrări de construcţii montaj numai în Municipiul Bucureşti, încadrează de urgenţă: muncitori calificaţi în meseriile: dulgheri, zidari, fierari betonişti. Se asigură cazarea la căminele de nefamilişti.

VÂNZĂRI

Magnetofon Rostov sigilat cu boxe, Telecolor 4106 nou, motor Mobra, bicicletă Pegas model deosebit.

Sufragerie Living, 4 nurci canadiene, ciorapi medicali, două şezlonguri aluminiu, covor persan, maşină de spălat rufe mică, haină piele (damă).

Vând cameră tineret Brânduşa-Lux, modul masă bucătărie, rafturi cuier hol, covor plusat, frigider, aragaz două ochiuri, magnetofon portabil, minicalculator, cizme 44, ghete cu patine 45, lustră, trusă masă voiaj.

Vând motor drujbă şi lanţuri.

Redresor auto, pompă zugrav, polizor, benzi, casete. Cumpăr dubluradiocasetofon stereo sau mono.

Vând magnetofon Orbita semiprofesionist Deck, combină musicală Romantica.

Vând motoare barcă Neptun 23 şi Vihr 30.

vremea

Vremea a fost relativ caldă, iar cerul mai mult senin, cu excepţia nordestului ţării, unde cerul a fost parţial noros şi au căzut precipitaţii mixte neinsemnate cantitativ. Vântul a prezentat unele intensificări în nordestul ţării din sector predominant nordic. Temperatura aerului a marcat o scădere uşoară, care s-a resimţit mai ales în regiunile nord-estice. Temperaturile au fost cuprinse între minus 8 şi plus 8 grade. Pe alocuri s-a produs ceaţă, îndeosebi în regiunile vestice şi centrale.

Citate

ORIZONTAL: 1) Sumar la o lucrare 2) Stă pe loc – Bea... la bar! 3) Formă de reţinere – Ies la spălat 4)Rupt la mâneci – Zone demolabile 5) Depăşire la înălţime 6) Bate secunda – Se socoteşte după mult timp 7) Scurte la vedere 8) Amplasate la rampă – Vas... din paleolitic! – Colector de gaze din laborator 9) Însoţesc o plângere – Nici unele! 10) Celebrităţi ale scenei lirice – Scriitor pentru copii (pl.)

VERTICAL: 1)Aparţin familiei porcinelor – Cel... în halat! 2)Mişcare de rotaţie – Termen de apel 3) Bronzaţi uniform – Un câine scurt de coadă! 4) Alege până culege (pl.) 5) Rămâne permaent după lucru – Persan veritabil de valoare (pl.) 6) Sunt cu plata la zi 9) Acte pentru casă (sg.) – A face maşina praf 10) Piesă de legătură – Fond cinematografic.

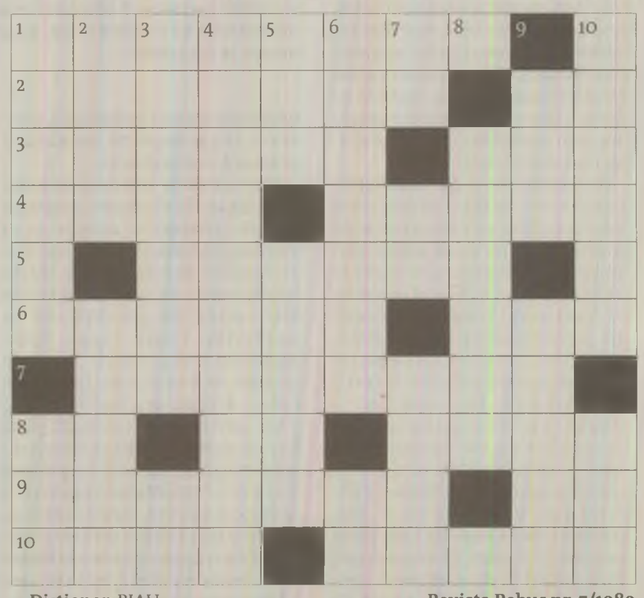

Dicţionar: RIALI **Revista Rebus nr. 7/1989**

Scînteia JURNALUL ROMÂNIEI 1989 – ACUM DOUĂZECI DE ANI

Director: Marius Tucă **Editori:** Lavinia Betea (şef secţie Istorie recentă), Cristina Diac, Florin Mihai, Ilarion Ţiu (redactori secţia Istorie recentă) **Design:** Daniel Borangic **Redacţia:** Daniela Şontică, Ramona Vintilă, Carmen Drăgan, Maria Belu-Burtea, Eliza Dumitrescu, Alexandra Zotta, Adela Cristina Teodorescu **Fotografii:** AGERPRES, Andrei Pandele, AFP/MEDIAFAX **Ilustraţie:** Mircea Stănescu **Telefon:** 021 318 20 37 **e-mail:** istorie.recenta@jurnalul.ro **Layout:** Cătălina Răduţ **Procesare imagine:** Ileana Caloteasa, Robert Tătaru **Corectură:** Corina Ialgoczi, Daniela Ionescu, Emanuela Bargan **Tiparul executat la:** Tipografia INTACT

Pagini realizate cu sprijinul AGERPRES Agenţia Naţională de Presă AGERPRES